

Regeringskansliet
Justitiedepartementet
ju.registrator@regeringskansliet.se
103 33 Stockholm

Remissyttrande över betänkandet Rekrytering av framtidens domare (SOU 2017:85)

Ert diarienummer Ju2017/08641/DOM

Sammanfattning

Förvaltningsrätten instämmer i huvudsak i de förslag som läggs fram i betänkandet. Utöver de synpunkter som redovisas nedan, har domstolen ingenting att erinra mot utredningens förslag.

En fråga som inte tas upp i direktiven för utredningen är att det för många jurister kan vara svårt att inrätta sina familjeliv på de orter där domstolarna har särskilda svårigheter att rekrytera ordinarie domare. Följaktligen saknas det i utredningen en analys av betydelsen av domstolarnas yttre organisation för rekryteringen av domare, något förvaltningsrätten beklagar.

Förvaltningsrätten anser att en möjlighet till meritering som adjungerat råd bör kunna erbjudas på orter där det finns ett tydligt behov av att förbättra underlaget för rekrytering av ordinarie domare. Förvaltningsrätten avstyrker emellertid att möjligheten till meritering som adjungerat råd ska finnas i hela landet. Därutöver kan det finnas skäl att överväga en längre tjänstgöringstid i såväl överrätt som underrätt.

När det gäller den särskilda domarutbildningen, är förvaltningsrätten av uppfattningen att det finns ett behov av att utöka antalet utbildade assessorer och att utvidgningen bör ske successivt. I utredningen har det emellertid inte gjorts någon närmare undersökning av underlaget för att rekrytera kvalificerade jurister till den särskilda domarutbildningen. Förvaltningsrätten anser vidare, till skillnad från vad som anförs i utredningen, att det inte finns ytterligare utrymme för specialisering inom ramen för den särskilda utbildningen.

Förvaltningsrätten avstyrker vidare förslaget att införa en särskild möjlighet för assessorer att tjänstgöra två år i underrätt. I utredningen finns inga övertygande argument för att det finns ett behov av en sådan tjänstgöring. Det kan även ifrågasättas om den föreslagna tjänstgöringen skulle utgöra ett attraktivt alternativ för assessorerna.

En annan bedömning som görs i utredningen är att Domarnämnden ska upprätta ett dokument med den rangordning av sökandena som föreslås, men utan den motivering som lämnas till regeringen. Förvaltningsrätten anser att nyttan av en sådan lista kan ifrågasättas.

När det slutligen gäller frågan om offentlighet i rekryteringsförfarandet, instämmer förvaltningsrätten i bedömningen att det inte bör införas en sekretessbestämmelse.

Domstolarna är en del av arbetsmarknaden för jurister (kap. 8)

En fråga som inte behandlas närmare i utredningen är att det för många jurister kan vara svårt att inrätta sina familjeliv på de orter där domstolarna har särskilda svårigheter att rekrytera ordinarie domare. Exempelvis kan det behövas ett arbete på orten för en person som juristen lever tillsammans med. Eftersom den här frågan inte varit föremål för närmare behandling i utredningen, har det inte heller gjorts någon analys av betydelsen av domstolarnas yttre organisation. Det är exempelvis tänkbart att en koncentration av domstolsverksamheten till orter där rekryteringssvårigheterna är mindre skulle kunna underlätta rekryteringen av domare påtagligt. Enligt förvaltningsrättens uppfattning är det här en fråga som borde ha undersökts närmare, särskilt som befolkningsutvecklingen ser olika ut i olika delar av landet.

Adjungerade råd (kap. 11)

I utredningen anförs att det är viktigt att möjligheten att domarmeritera sig som adjungerat råd finns i hela landet. Det framhålls också att det bör vara möjligt för domstolar med stor utbildningskapacitet att ta på sig utbildningsansvaret för kvalificerade jurister som avser att i förlängningen söka, och bedöms kunna få, en ordinarie domaranställning i en annan domstol (s. 204 f.).

Ett av syftena med förslaget är förbättra möjligheterna till rekrytering av ordinarie domare i hela landet. Till skillnad från utredningen anser förvaltningsrätten att detta innebär att det är lämpligt att förlägga meriteringen till de orter där behovet av rekrytering är som störst. Det innebär att möjligheterna till meritering vid domstolar som har ett bättre rekryteringsunderlag bör vara begränsade.

När det gäller förutsättningarna för meritering vid Förvaltningsrätten i Malmö bör följande framhållas särskilt. Ett adjungerat råd med underrättsplacering vid domstolen skulle inom loppet av ett år behöva bosätta sig i två olika städer som ligger relativt långt från varandra (exempelvis Göteborg och Malmö eller Stockholm och Malmö), vilket i sig kan medföra svårigheter när det gäller möjligheter att få bostad etc. Risken är sedan att det adjungerade rådet efter meriteringen avstår från att söka anställning som ordinarie domare eftersom han eller hon – på grund av rekryteringsläget i den här delen av landet – torde bli tvungen att söka sig till ytterligare en ort för att få en sådan anställning. Därutöver har förvaltningsrätten, till följd av ett ansträngt läge som migrationsdomstol, små möjligheter att utbilda personal för andra domstolars räkning. Det bör tilläggas att möjligheterna för ett adjungerat råd att döma i migrationsmål som utgångspunkt bör vara begränsade. Detta eftersom det saknas möjligheter till ändrings- och granskningsdispens i Migrationsöverdomstolen, vilket i praktiken innebär att migrationsdomstolen är sista instans.

Sammantaget anser förvaltningsrätten att en möjlighet till meritering som adjungerat råd bör kunna erbjudas på orter där det finns ett tydligt behov av att förbättra underlaget för rekrytering. Förvaltningsrätten avstyrker emellertid att möjligheten till meritering ska finnas i hela landet.

Förvaltningsrätten vill också tillägga att en tjänstgöringstid om sex månader i överrätt respektive underrätt framstår som kort. Det bör övervägas om det finns skäl att ha en längre tjänstgöringstid vid respektive domstol, exempelvis om nio månader, för att domstolarna ska få en möjlighet att bilda sig en grundad uppfattning om hur det adjungerade rådet fungerar som domare i verksamheten.

Den särskilda domarutbildningen (kap. 13)

I utredningen föreslås att ytterligare 50 assessorer bör utbildas varje år (s. 226). Förvaltningsrätten instämmer i att det finns ett behov av att utöka antalet utbildade assessorer och att en sådan utvidgning bör ske successivt. Utvidgningen måste emellertid göras med beaktande av vilket underlag det finns att rekrytera kvalificerade jurister till den särskilda domarutbildningen. I fråga om det här underlaget konstateras det bl.a. i utredningen att flera överrätter har angett att fler fiskaler kan utbildas med fortsatt hög och jämn kvalitet samt att vissa överrätter har anfört att de idag tvingas tacka nej till notarier som väl uppfyller kraven på en anställning som fiskal (s. 228). Några närmare undersökningar av underlaget för att rekrytera kvalificerade jurister till utbildningen har emellertid inte gjorts av utredningen, eller i vart fall inte redovisats. Detta får anses vara en brist, eftersom en utvidgning av antalet utbildade assessorer är beroende av att tillräckligt många kvalificerade jurister söker anställning som fiskal över hela landet.

I utredningen konstateras vidare att det redan idag finns möjligheter för jurister med särskilt intresse för vissa rättsområden att söka till särskilda domarutbildningar med speciell inriktning. Det anförs att domstolarna bör överväga att inrätta fler typer av sådana anpassade utbildningar. Som exempel anges att det bör vara möjligt för en kammarrätt att utforma domarutbildningen så att jurister som har ett särskilt intresse för skattemål erbjuds möjlighet att genomföra en stor del av underrättstjänstgöringen vid en förvaltningsrätt som har en stor andel sådana mål (s. 235 f.). Förvaltningsrätten anser emellertid att den särskilda domarutbildningen redan idag är komprimerad. Det finns därför inget ytterligare utrymme för specialisering, i vart fall inte på det sätt som föreslås i exemplet ovan.

Utredningen har också bedömt att det finns ett behov av en reglering som innebär att en lagman från någon av underrätterna i överrättens domkrets ska delta i beredningen av anställningsärenden avseende fiskaler. Förvaltningsrätten anser att en sådan reglering är onödig eftersom det bör kunna förutsättas att berörda domstolar kan komma överens om en lämplig ordning.

Fler möjligheter för assessorer att arbeta i underrätt (kap. 14)

I utredningen föreslås att assessorer bör kunna erbjudas en möjlighet att tjänstgöra under en sammanhängande tid av två år i underrätt (s. 253 f.). Det har emellertid inte förts fram några övertygande argument för att det finns ett behov av en sådan tjänstgöring; särskilt inte mot bakgrund av att det redan idag finns möjlighet för assessorer att tjänstgöra i underrätt efter förordnande av överrätten eller genom anställning som t.f. rådmann. Någon närmare undersökning av i vilken utsträckning den föreslagna tjänstgöringsformen efterfrågas har inte lagts fram. Eftersom förslaget närmast innebär en förlängning av den särskilda domarutbildningen, med vitsord m.m., kan det ifrågasättas om tjänstgöringsformen skulle utgöra ett attraktivt alternativ för assessorerna. Mot den här bakgrunden avstyrker förvaltningsrätten förslaget att införa en särskild möjlighet för assessorer att tjänstgöra två år i underrätt.

Ett aktivt rekryteringsförfarande (kap. 17)

I utredningen görs bedömningen att Domarnämnden bör upprätta dokument med den rangordning av sökandena som föreslås men utan den motivering som lämnas till regeringen. Syftet med förslaget är att Domarnämnden kan erbjuda efterfrågad information om sina förslag utan att sprida mer ingående information om sökandena (s. 293 f.). Förvaltningsrätten anser att det är tveksamt om de personer som visar intresse för Domarnämndens bedömningar anser att det är tillräckligt att få del av en

rangordning utan motivering. Enligt förvaltningsrättens uppfattning framstår det som tveksamt vilken nytta förslaget egentligen medför.

Offentligheten i rekryteringsförfarandet (kap. 18)

Handlingsoffentligheten har en stark ställning. För att det ska bli aktuellt att överväga ett införande av en sekretessbestämmelse avseende uppgifter i rekryteringsförfarandet, bör det krävas att det finns ett underlag som visar att offentligheten i förfarandet i sig är en faktor som har en betydande inverkan på antalet sökande. Det underlag som läggs fram i utredningen ger möjligen inte hela bilden, men det ger i vart fall inte tillräckligt stöd för att så är fallet. Förvaltningsrätten instämmer därför i bedömningen att det inte bör införas en sekretessbestämmelse avseende rekryteringsförfarandet.

Beredning och beslut

Det här remissyttrandet har beslutats av lagmannen Lars Sjöström. I handläggningen har även chefsrådmännen Martin Altenhammar, Ulrika Geijer, Kerstin Hardgren, Peter Kristiansson, Fredrik Löndahl och Mikael Ohlsson, den administrativa direktören Annika Åsberg Rehnman, HR-chefen Annika Holm samt förvaltningsrättsfiskalen Emil Åstrand-Melin (föredragande) deltagit.

Lars Sjöström

Emil Åstrand-Melin